

De Gaulle'den Frexit Tartışmalarına: Fransa Avrupa Birliği'nin Neresinde

Filiz Ciciođlu¹

Duygu Kalkan²

Özet: Avrupa Birliği, II. Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'da barış ve güvenliği sağlamak amacıyla kurulan bir bütünleşme sürecidir. Avrupa Birliği'nin Schuman Deklarasyonu ile başlayan ve yarım asırdan fazladır devam eden bu serüveni, Fransa dış politikasının ana gündem maddelerinden birini oluşturmuştur. Birliğin kurucu üyelerinden olan Fransa, Avrupa bütünleşme tarihinin baş aktörlerindedir. Nitel kaynak taraması yönteminin kullanıldığı bu çalışmada analiz birimi Beşinci Cumhuriyet Fransa'sının devlet başkanlarıdır. Devlet başkanlarının (De Gaulle'den Macron'a) vizyonları, misyonları ve AB derinleşme / genişleme hareketlerine olan etkileri tarihsel bir perspektifte sunulmaya çalışılacaktır. Bu çalışmanın amacı, Fransa devlet başkanlarının Avrupa Birliği konusundaki eğilimlerini federalizm-konfederalizm yaklaşımları çerçevesinde değerlendirmek ve Fransa'nın Avrupa bütünleşmesine olan etkisini (yavaşlatma / engel olma / katkı sağlama) ortaya koymaktır. Federal-konfederal skalasında Avrupa bütünleşmesine katkı sağlayan devlet adamlarının federal modele; bütünleşmeyi yavaşlatan, genişleme ve derinleşme hareketlerini engelleyen devlet adamlarının konfederal modele daha yakın olduğu tespit edilmiştir. Avrupa Birliği konusunda konfederal bir tutum benimseyen De Gaulle döneminde yaşanan "Boş Sandalye Krizi" Avrupa Birliği'nin karar alma süreçlerini yedi ay boyunca

1. Dr. Öğretim Üyesi, Sakarya Üniversitesi SBF Uluslararası İlişkiler Bölümü.

2. Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi SBF Uluslararası İlişkiler Bölümü.

kilitlemiş, bu krizin bütünleşmeyi yavaşlatıcı etkisi uzun yıllar devam etmiştir. İngiltere'nin 1963 ve 1967 yıllarındaki Birliğe üyelik başvurusunun De Gaulle tarafından reddedilmesiyle Birliğin genişleme hareketleri engellenmiştir. De Gaulle'den sonra iktidara gelen Georges Pompidou döneminde genişleme yolundaki veto kaldırarak genişleme hareketlerinin önü açılmıştır. De Gaulle döneminde ulusal amaçlarını gerçekleştirmek için bir "araç" olmaktan öteye gidemeyen Avrupa bütünleşmesi De Gaulle sonrasındaki devlet adamlarınca daha güçlü bir biçimde savunulmuştur. Yapılan bu çalışma ile 1958'den günümüze, Fransa'nın Avrupa Birliği konusundaki federal eğilimlerinde artış yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu süreçte Fransa, Avrupa'da lider olmak amacıyla dâhil olduğu Avrupa Birliği projesinde istediği konumu elde edememiştir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Fransa, Entegrasyon, Federalizm, Konfederalizm.

Giriş

II. Dünya Savaşı'nın yıkıcı sonuçlarının ardından uluslararası sistemde barış ve güvenliği tesis etmek, savaşın izlerini silmek maksadıyla Avrupa'da bütünleşme fikri ortaya çıkmıştır. Avrupa'da bütünleşme süreci, 18 Nisan 1951 tarihinde Fransa, Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda, Lüksemburg arasında imzalanan Paris Antlaşmasıyla kurulan Avrupa Kömür-Çelik Topluluğu ile başlamıştır (Dedeoğlu, 2003: 89). AKÇT'nin kurulması için ilk fikir Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman tarafından 1947-1948 yıllarında ortaya çıkmıştır. Schuman, Fransa ve Almanya'nın kömür-çelik sanayilerini birleştirmek için öneride bulunmuştur. Böylece AB'nin iki kurucu üyesi olan Fransa ve Almanya Avrupa bütünleşme tarihinin temel aktörleri haline gelmiştir.

Avrupa entegrasyon süreci büyük ölçüde Fransa - Almanya ekseninde şekillenmiştir. Fransa tarihsel olarak Almanya gibi ekonomik

açından güçlü konumda olan bir ÷lkeye nazaran daha zayıf bir ÷lke olmuştur. Bu bağlamda Avrupa konularına Alman düşünür ve politikacılar ofansif, emperyal ve güç odaklı bakarken; Fransa ise göreceli güçsüzlüğün verdiği psikolojiyle defansif, milli menfaatçi ve resesif bir şekilde yaklaşmıştır (Tezcan, 2016: 7-8).

Avrupa Birliđi³ ne Amerika Birleşik Devletleri gibi bir federasyon; ne de sadece hükümetler arası işbirliği için kurulmuş Birleşmiş Milletler gibi bir örgüttür. Aslında, yegânedir. Avrupa Birliği'ni oluşturan ÷lkeler bağımsız, egemen uluslar olarak kalmaktadır, fakat bu ÷lkeler dünyada kendi başlarına sahip olamayacakları nüfuzu elde etmek için egemenliklerini birleştirmişlerdir (European Commission, 2007).

Bu tanımdan hareketle Birlik'in hükümetler arası ve ulus üstü niteliklerini bir arada barındırdığı söylenebilir. Nitekim bu ikilem Birlik'e üye devletlerce de yaşanmış hatta bu durum kimi zaman Birlik'te krizlerin (Boş Sandalye Krizi gibi) çıkmasına yol açmıştır. Avrupa bütünleşmesinin federal-konfederal yaklaşımlardan hangisiyle daha başarılı olacağı sorunsalı da bu çerçevede ortaya çıkmıştır.

Federalizm, üye devletlerin egemenlik haklarının sınırlı olduğu, bazı yetki düzeylerindeki politika uygulama ve belirleme hakları kendilerinde kalmak üzere sınırlandırıldığı ve merkezi bir yönetime bağlanılmasını baz alan bütünleşme türüdür (Aytuğ, 2008). Konfederasyon ise, iki ya da daha fazla devletin kendi kimliklerini ve egemen yetkilerini koruyarak bir araya gelmesi ve merkez otoriteye karşılıklı güvenlik ve etkinliğin artırılabilmesi adına özel yetkiler vermesidir (Ultan, 2013: 166). Bu tanımlar çerçevesinde AB'nin bugünkü yapısı ele alındığında Avrupa bütünleşmesinin konfederasyondan daha ileri olmakla beraber bir federasyon olarak da nitelendirilemeyeceğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada, Fransa devlet başkanlarının Avrupa bütünleşme sürecindeki etkinliği, federalizm ve konfederalizm yakla-

3. Bu çalışmada "Avrupa Birliği" ifadesi, Roma Antlaşması'ndan günümüze kadar olan "Avrupa Topluluğu" ve "Avrupa Ekonomik Topluluğu" gibi tüm oluşumlar yerine kullanılmıştır.

şımları ışığında incelenmiştir. Federal-konfederal skalasında Avrupa bütünleşmesine katkı sağlayan devlet adamlarının federal modele; bütünleşmeyi yavaşlatan, genişleme ve derinleşmeyi engelleyen devlet adamlarının konfederal modele daha yakın olduğu söylenebilir.

Beşinci Cumhuriyet Fransa’ında Cumhurbaşkanının dış politikada etkin konuma gelmesiyle beraber, Fransa’nın AB politikaları sağ ve sol iktidarların benimsedikleri AB karşıtı/yanlısı tutumlarıyla şekillenmiştir. Buradan hareketle çalışma şu soruya yanıt aramaktadır: Beşinci Cumhuriyet Fransa’ında hangi devlet başkanları federal bir Avrupa entegrasyonunu savunarak bütünleşmeye katkı sağlamış, hangileri konfederal bir tutumla bütünleşmeyi yavaşlatmıştır?

Çalışmada De Gaulle’den başlayarak, Fransa’nın mevcut başkanı Macron’a dek geçen tarihsel süreçteki AB politikaları incelenmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde, Avrupa bütünleşme sürecini açıklamaya yönelik federalizm ve konfederalizm yaklaşımlarına yer verilmiştir. İkinci bölümde Fransa’nın etkili olduğu AB krizlerine yer verilmiş ve Fransa’nın Avrupa entegrasyonunda önemli bir aktör olduğu ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde 1958’den günümüze kadar görev yapmış Fransa devlet başkanlarının AB vizyon ve misyonlarına, genişleme ve derinleşme hareketlerine karşı tutumlarına, ulusal tehdit algılamaları gibi dış politika unsurlarına yer verilmiştir. Böylece Fransa’nın AB entegrasyon tarihindeki belirleyici yeri ve rolü vurgulanmaya çalışılmıştır. Son bölümde ise Fransa’da son yıllarda aşırı sağın yükselişi, “Frexit” tartışmaları gibi güncel meselelere yer verilmiştir.

Avrupa Bütünleşmesini Açıklamaya Yönelik Yaklaşımlar: Federalizm ve Konfederalizm⁴

II. Dünya Savaşından sonra entegrasyon kavramını açıklamaya çalışan ve buna ilişkin çeşitli kuramlar geliştirilmesine rağmen bu kavramın uluslararası ilişkiler disiplini içinde herkes tarafından kabul

4. Çalışmanın bu bölümünde makalenin yazarlarından Cicioğlu’nun “Avrupa Birliği’nin Siyasi Geleceği” (2004) başlıklı yüksek lisans tezinden esinlenilmiştir.

gören bir tanım yapılmış değildir. Yapılan her yeni tanım bir öncekini eleştirel nitelikte olmakla birlikte bu alandaki pek çok soruyu da gün ışığına çıkarmıştır. Entegrasyon teoreminin asıl çıkış noktası, ulusal dış politikaların çok çeşitli olması ve bu çeşitliliğin uluslararası sistemde barışı tehdit edebileceği düşüncesine dayanmaktadır. Bu çeşitli politikaların ortak çıkarlar doğrultusunda birleştirilerek ortak politikalar üretilebileceği düşüncesi entegrasyon kavramını uluslararası ilişkilerin gündemine getirmiştir (Canbolat, 1998: 82).

Entegrasyon ya da bütünleşme, “siyasal aktörlerin sadakatlerini, beklentilerini ve siyasal eylemlerini ulus devletler üzerinde yetki sahibi olacak yeni bir merkeze yönlentmeleri süreci” olarak tanımlanmaktadır (Açıkmeşe, 2004: 2). Karl W. Deutsch'a göre entegrasyon; “belirli bir toprakta topluluk duygusuna ulaşılması ve bu topluluğun kurumları ile faaliyetlerinin yeterince güçlü ve yaygın olmasıdır” (Akgül, 2002: 7). Ernst B. Haas ise bir süreç olarak gördüğü entegrasyonu “katılımcı kurumlarla ilişkilerde güç faktöründen kaçınarak gönüllü olarak daha geniş politik birimler yaratmak” olarak tanımlamaktadır (Rosamond, 2002: 12). Özellikle Avrupa entegrasyonu konusunda çalışmalarda bulunan L. Lindberg'e göre ise entegrasyon “birbirinden farklı ortamlardaki siyasal aktörlerin, beklentilerini ve siyasal aktivitelerini yeni bir merkeze kaydırması gerektiğine ikna edilmesi” şeklinde tanımlanmaktadır (Akgül, 2002: 7).

Birbirinden farklı birçok tanım yapıldığı entegrasyon kavramı, uluslararası sistemde örgütlenmelerin (uluslar arası / ulusüstü) gerçekleşebilmesi için en temel önceliktir. Bölgecilik anlayışı üzerine kurulmuş bir örgüt olan AB, bölgedeki devletlerin birbirleriyle işbirliği yaparak önce ekonomik sonra da siyasal alanda bütünleşmelerini gerçekleştirmek maksadıyla kurulmuştur. Avrupa bütünleşmesi ulusüstü yapıları öngören federalizm ve ulus devletlerin varlıklarını koruma esasına dayalı konfederalizm yaklaşımı ile açıklanmaya çalışılmaktadır (Dedeoğlu, 1998: 357).

Federalizm, birden fazla devletin yetkilerinin bir bölümünü ortak bir

merkezi yapıya devrettikleri ve bunu bir anayasa çerçevesinde oluşturdukları bir idare şekli olarak tanımlanabilir. Bu yaklaşımda belirli bir merkez etrafında bir araya gelen parçaların egemenlikleri sınırlıdır. Otonomi sahibi bir birim vardır ve devletler onun önünde güçlü değildirler. Bu yaklaşımda devletlerin farklı sorunlarına merkezi çözüm arayışı vardır. Federalist anlayışta ulusal devletler arasındaki geleneksel ayrımları ortadan kaldırmak amaçlanmaktadır. Ancak halkların kendi benliklerini korudukları ortak federal otoriteler tarafından yönlendirilen bir sistem öngörülür (Dedeoğlu, 1996: 49).

Federalizm, iki farklı fakat birbiriyle ilişkili unsuru içerir. Birincisi; federal terimi, gücün, merkezi otorite ile çeşitli bölgesel otoriteler arasında bölündüğü bir hükümet şeklini (ABD’deki gibi) tanımlar. İkincisi ise federalizmin bir federal organizasyonda siyasi birliği sağlama süreciyle ilgili olduğudur. Burada vurgu, siyasi bağıllık ve anayasal gelişme üzerinedir (Linter ve Mazey, 1992: 1).

Federal yapı bir anlamda ulus devlete doğrudan meydan okumanın ifadesidir. Çünkü burada üye devletlerin egemenlik hakları sınırlıdır. Bu devletlerin yetki devri anayasaya dayanır. Amaç, üye devletlerin çıkarlarının gözetilerek, birliğin kesin kurallara dayalı, güçlü bir işleyişinin olmasıdır. Federalizmin temel özellikleri olarak; dengeli katılım, demokratik temsil, çoğulculuk ve politik düzen sayılabilir. Federalizmde, yasama kurulu federasyon birimlerinin temsil edildiği ortak bir yapılanma şeklindedir. Yürütme gücü, üye devletlerin katılımlarıyla oluşurken yargı ortak ve üst mekanizmadır (Karakaş, 2002: 12-16).

Konfederalizm, üye ülkelerin egemenlik ve bağımsızlıklarını koruyarak aralarında imzaladıkları konfederasyon anlaşması gereğince bazı yetkilerini ortak bir organa devretmesidir. Üye ülkelerin ulusal ayrıcalıklarını korudukları ve ortak bir erke bağı olmadıkları bir sistemdir. Federalizmdeki oyçokluğu ilkesinin tersine, konfederalist yaklaşımda oybirliği esastır. Aynı şekilde bu model “devletler birliği” yerine “devletler topluluğu” kavramı ile tanımlanabilir. Bu yaklaşımın esasında devletlerin birbirlerinin egemenliklerine zarar vermeden işbirliği yap-

maları yatmaktadır. Böylelikle amaç bir “süper devlet” yaratmaktan ziyade devletleri belirli bağlarla birbirine bağlamaktır (Dedeoğlu, 1996). Konfederalizmde birimler farklı yapıdaki kimliklerini muhafaza ederken, yüksek otoriteye sadece güvenlik, daha fazla verimlilik ve etkinlik gibi nedenlerle bir takım özel yetkiler verilir. Bu sistemde yüksek otorite birimlerin kendisine verdiği yetkilerin dışına çıkamaz. Yani burada federe devletlerin yetkilerini devretmelerinin tersine, yüksek otoriteye sınırlı haklar tanınır. Asıl karar alma ve son sözü söyleme yetkisi ulus devletlerdedir (Akgöl, 2002: 9).

Avrupa Birliği'nin mevcut yapılanması dikkate alındığında bütünleşme sürecine dair iki model karşımıza çıkmaktadır. Bazı dönemlerde üye devletler arasında fikir ayrılıkları doğuran tartışmalı modellerden ilki, daha çok federalist yaklaşımla açıklanabilecek olan “ulusüstüçü-lük”; diğeri ise, ulus devletlerin etkinliğine daha çok önem veren ve bu yönüyle konfederalist akımı çağırıştıran “hükümetlerarasıcılık” modelidir. Ulusüstüçü-lük, AB'nin bağımsız ve ulus devletlerin üzerinde bir otorite yaratarak, üye devletlerin ulusal egemenliklerinin bir kısmını bu yüksek otoriteye devretmeleri ya da onunla paylaşmalarını ifade etmektedir (Akgöl, 2002: 8).

1960'ların ortalarında milliyetçi akımın en önemli temsilcisi olan Charles De Gaulle'nin, İngiltere'nin AB üyeliği başvurusunu reddetmesi ve AB kurumlarında “boş sandalye” politikası izlemesi Avrupa bütünlüşmt süresini olumsuz yönde etkilemiştir. Ulusüstüçü-lük'e karşı bir duruş sergileyen De Gaulle döneminde AB'de yaşanan krizler, yeni bir teorinin ilham kaynağı olmuştur. Bu gelişmelerin ardından uluslararası ilişkilerde realist akımın öncülerinden Stanley Hoffmann hükümetlerarasıcılık olarak bilinen kuramı yaratmıştır (Açıkmeşe, 2004: 8).

Hükümetlerarasıcılık modelinde birliğin işleyişi yüksek bir otorite tarafından değil, ortaklık ya da işbirliği içinde bulunan ulus devletler tarafından sağlanmaktadır. Bu modelde egemenlik devri söz konusu değildir. Ortak politikalar ulus devletler tarafından gerçekleştirilir ve ulusal hukuklar geçerliliğini korumaktadır (Akgöl, 2002: 8). Bu iki

model Avrupa Birliđi űlkeleri arasında fikir ayrılıklarına yol açarken Avrupa bűtűnleűmesinin seyrini derinden etkilemiűtir.

Avrupa Birliđi'nin űimdiki yapılanması, federalist ve konfederalist eđilimlerin bir arada olduđu “karma model” ile açıklanabilir. Bu modelde kararların bir kısmı yapılan anlaűmalar dođrultusunda űyeleri bađlarken bir kısmı tavsiye niteliğindedir. Bűyűk űlűde konsensű ile karar alınır. Kurumlarından bazılarının yetkileri gűlűdűr ve űyelerin űzerindedir. Ancak bunlar sınırlı sayıdadır. Ulusűstűcűlűk modeli federal űrgűtlenme, hűkűmetlerarasıcılık konfederal űrgűtlenme olarak nitelendirildiđinde, karma model pre-federal modele karűılık gelmektedir. Daha açık bir ifade ile bu model konfederasyonun űtesinde ancak federasyonun gerisinde bir bűtűnleűme dűzeyini ifade etmektedir (Dedeođlu, 1998: 363).

AB çerçevesinde federal bir yapı oluűturulması fikri baűta kűk devletler olmak űzere çok sayıda űlke tarafından desteklenmektedir. Bunun baűlıca nedeni artan gűvenlik ihtiyacıdır. űzellikle 11 Eylűl'den sonra bu ihtiyaç çerçevesinde federalizm ve “Avrupa Birleűik Devletleri” oluűturma fikri daha çok tartiűılır hale gelmiűtir. Federasyon űnerisi yıllar sonra 2000 yılında Alman Diűiűleri Bakanı Joschka Fischer tarafından ortaya atılmıűtır. Bu űneri baűlangıta çok fazla destek gűrmemekle birlikte, daha sonraları birlik gűndeminin temel tartiűması haline gelmiűtir (Akgűl, 2002: 9). Fischer'e gűre geniűleme entegrasyonun erozyonuna neden olacaktır; bu sonucu űnleyecek tek yol devletler birliđinden federasyona geiűtir (Aıkmeűe, 2004: 28). Bűtűnleűme yanlısı Benelűks űlkeleri Almanya'yı bu konuda desteklerken, İngiltere'nin baűını çektiđi ve İskandinav űlkelerinden oluűan grup bu konuya sıcak bakmamaktadır.

Federalizme karűı olduđu bilinen Fransa ise uzun zaman bu tartiűmaların dıűında kalmıűtır. Bűtűnleűme sűrecinin dıűında kalarak Avrupa liderliđini Almanya'ya bırakmak istemeyen Fransa sonraları federasyon konusuna daha ılımlı yaklaűmıűtır. Ancak Fransa'nın federasyon anlayıűı, Almanya'ninkinden oldukça farklıdır. Ulus devletle-

rin zayıflamasına karşı çıkan Fransa bir “devletler federasyonu” önermiştir (Akgül, 2002: 11-12).

Avrupa Birliği Krizlerinde Baş Aktör: Fransa

Avrupa bütünleşmesinin siyasi ve felsefi temelleri, siyasi tarihte Fransa İmparatoru Napolyon Bonapart'a; yakın tarihte ise Robert Schuman, Jean Monnet ve Jacques Delors'a dayanmaktadır. Dolayısıyla AB Projesi bir Fransız projesi olarak algılanmaktadır. Avrupa bütünleşmesinde siyasi / diplomatik lider olarak öne çıkan Fransa (Almanya ekonomik alanda ön plana çıkmış) AB tarihinde belli başı dönüm noktalarının mimarı olmuş ve izlediği bazı politikalarla Avrupa bütünleşmesinin seyrini değiştirmiştir (Örmeci, 2018).

Bunlardan ilki Ağustos 1954'te Avrupa Savunma Topluluğu (AST) Antlaşması'nın reddedilmesidir. 24 Ekim 1950'de dönemin Fransa Başbakanı Rene Pleven tarafından ortaya atılan bu plan, Pleven Planı olarak bilinmektedir. Bu planla anlaşmaya taraf olan devletlerin birbirlerine yardım etmesi, ortak komutanlık altında görev yapacak bir “Avrupa Ordusu”nun kurulması ve taraf devletlerin deniz ötesi birlikleri dışında kalan kara, hava ve deniz kuvvetlerinin oluşturulacak olan AST'ye bağlı olması öngörülmüştür (<http://aei.pitt.edu>). Pleven Planına uygun olarak 27 Mayıs 1952'de AKÇT'ye üye altı devlet tarafından AST Antlaşması imzalanmıştır. Fakat bu antlaşma AST'nin NATO'ya bağımlılığının altını çizen düzenlemeler nedeniyle De Gaulleciler ve sosyalistlerden oluşan parlamento tarafından reddedilmiştir (Efe, 2007).

Fransa'nın AST'yi reddetmesinin nedenleri arasında; Almanya'nın yeniden silahlanmasından duyduğu rahatsızlık; Fransız Hükümeti'nin askeri güçlerin kontrolü kaybetmek istememesi; Avrupa'nın en güçlü ordusunun (Birleşik Krallık) bu yapıya dâhil olmaması yer almaktadır (Bayraktaroğlu, 2013). AST'nin reddedilmesinin ardından üye devletler Avrupa bütünleşmesinde ortak bir savunma topluluğu oluşturma fikri yerine, ekonomik entegrasyon gibi daha yumuşak konula-

ra yönelmişlerdir.

İkinci konu 1961’de Fransa Devlet Başkanı Charles de Gaulle’ün “Avrupa Birleşik Devletleri” oluşturmak adına Avrupa’da hükümetler arası çalışacak bir siyasi topluluk önerisinde bulunduğu Fouchet Planı’dır (Akçay, 2016). Fransa’nın Danimarka Büyükelçisi Christian Fouchet’in başkanlığında hazırlanan ve bu nedenle kendisinin ismini alan bu plan ortak bir dışışleri ve güvenlik politikası hedeflemiştir. Almanya dışındaki hiçbir AB üyesi devletten olumlu tepki almayan Fouchet Planı 1962’de uygulanmadan rafa kaldırılmıştır (Teasdale, 2016: 36).

Üçüncü olay İngiltere’nin 1963 ve 1967 yıllarındaki AB’ye üyelik başvurusunun reddedilmesidir. Avrupa bütünleşmesinin başarılarına kayıtsız kalmak istemeyen İngiltere, siyasi ve ekonomik nedenlerle AB’ye üyelik başvurusunda bulunmuştur. Bu süreçte De Gaulle, henüz İngiltere’nin “Altılar”a katılmak için köklü bir ekonomik ve siyasi dönüşüme hazır olmadığını iddia ederek üyelik başvurusunu veto etmiştir. Esasında Fransa’nın İngiltere’yi veto etmesinin iki temel sebebi vardır: İlki, savaş sırasında İngiltere’nin Fransız gemisini batırması; ikincisi ise İngiltere’nin ABD ile yakın ilişki içinde olması ve ABD’nin Truva atı olarak görülmesidir. 1969’da De Gaulle’ün Fransa devlet başkanlığı görevinden ayrılmasının ardından İngiltere 1970 yılında tekrar başvuruda bulunmuş ve 1973 yılında Topluluk üyesi haline gelmiştir (Saygın ve Ultan, 2016).

Avrupa bütünleşme tarihine Fransa’nın tavrının damga vurduğu bir diğer olay “boş sandalye krizi”dir. Dönemin Avrupa Komisyonu Başkanı Walter Hallstein Topluluğun öz kaynaklarının geliştirilmesi için Ortak Tarım Politikası (OTP) ile ilgili mali düzenlemeler önermiştir. Üye devlet hükümetlerine danışmadan bir devlet başkanı gibi hareket eden Walter Hallstein’in Avrupa Parlamentosu’nun bütçe üzerindeki yetkilerini genişleten ve Avrupa Komisyonu’nun rolünü güçlendiren bu önerisine De Gaulle karşı çıkmıştır (Bayraktaroğlu, 2013).

Nitelikli oyçokluğu kararına karşı çıkan ve veto hakkı konusunda ı-

rarcı olan De Gaulle Temmuz 1965'ten Ocak 1966'ya kadar AB'nin Bakanlar Konseyi ve Daimi Temsilciler Komitesi (COREPER) toplantılarına katılmayı reddederek Konsey ve COREPER toplantılarını boykot etmiştir. Görüşmelerde sandalyesini boş bırakan Fransa, Konsey'in yedi ay boyunca karar alma süreçlerini kilitlemiştir. Bu kriz, üye devletlerin hayati ulusal çıkar gördükleri konularda veto etme hakkını sunan Lüksemburg Uzlaşısı (30 Ocak 1966) ile sona ermiştir (Bayraktaroğlu, 2013). Bu kriz sonucunda 20 yıl boyunca (Tek Senede kadar) Bakanlar Konseyi birkaç istisnai durum dışında oybirliğiyle karar almak zorunda kalmıştır. Bu da bütünleşmeyi yavaşlatan bir unsur olarak Birlik tarihinde yer almıştır (Tezcan, 2016: 9).

Avrupa entegrasyonunda Fransa'nın tutumunun belirleyici olduğu bir diğer olay Anayasal Antlaşma Krizi'dir. Daha önceki tüm antlaşmaların yerine geçecek olan Anayasal Antlaşma ile AB içinde var olduğu ileri sürülen “demokrasi açığı” kapatmak ve karar verme mekanizmasını daha etkin hale getirmek amaçlanmıştır. Dört bölümden oluşan Antlaşma metninde, sonradan vazgeçilecek Birliğin simgeleri niteliğindeki bayrağı, marşı, sloganı gibi devleti çağrıştıran unsurlara da yer verilen bu antlaşma, “Avrupa için bir Anayasa Öngören Antlaşma” adı ile 2004'te tüm üye ülkeler tarafından imzalanmıştır. Fakat üye devletlerin kendi ulusal anayasalarına göre onaylamasından sonra Kasım 2006'da yürürlüğe girmesi öngörülen Antlaşma, AB'nin iki kurucu üye devleti Fransa ve Hollanda'da gerçekleşen referandumların olumsuz sonuçlanması üzerine yürürlüğe girmemiştir (Bayraktaroğlu, 2013). Anayasal Antlaşmayla federal modele daha çok yaklaşacağı düşünölen AB, Fransa ve Hollanda'da yapılan referandumlar sonrasında bu yolu terk etmek zorunda kalmıştır. Sonuç olarak ulusal devletlere daha fazla prim veren, 2007'de imzalanarak 2009'da yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması ile yola devam edilmiştir (Tezcan, 2016: 9).

Fransa'nın AB ideali; Anglosakson etkinin minimize edildiği, AB'nin küresel bir oyuncu olmasının önünün açıldığı ve Fransa'nın liderlik rolü üstlendiği bir organizasyondur (Kıratlı, 2016). Fransa,

kıtaya barış getirecek ve Almanya'yı frenleyecek; bu arada ABD'ye de bir miktar mesafeli olacak otonom bir Avrupa bütünleşmesinden yanadır. Bu amaçların gerçekleşmesi için gereken araçlar -özellikle de AB'ye yetki transferi ve bütünleşme konusunda içten olma- konusunda oldukça cimridir. Bu cimrilik mali konular, dış politika ve savunma gibi alanlarda oldukça barizdir (Tezcan, 2016: 10).

Avrupa bütünleşme tarihinde önemli bir aktör olan Fransa'nın AB politikasının geneline bakıldığında çelişkilerle ya da gelgitlerle dolu olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, Fransa kendini güçlü hissettiği durumlarda diğer AB üyelerinden bağımsız hareket etmekten ve AB mekanizmasını bypass etmekten geri durmazken; gücünün sınırlı olduğu durumlarda ise ulusal çıkarları doğrultusunda AB kaynaklarını sonuna kadar kullanarak ikircikli bir politika izlemiştir (Kıratlı, 2016). Örneğin, egemenliğin etkin kullanımıyla yakından ilgili -mali konular, vergilendirme, dış politika, savunma, ceza hukuku vb. gibi alanlarda isteksiz davranan Fransa; iç pazar, çevre, rekabet gibi konularda liberal davranabilmektedir. Fransa, kendi ulusal çıkarlarına uygun olan konularda liberal ve AB yanlısı bir tutum takınırken, tersi durumlarda / işine gelmeyen konu ve durumlarda ciddi direnç gösterebilmektedir (Tezcan, 2016: 10).

Fransa AB içinde güçlü devlet konumunu kaybetmeyi kesinlikle istememektedir. Bunun sonucunda AB'nin yaşadığı yukarıda bahsi geçen krizlerden de anlaşılacağı üzere Fransa'nın AB'nin lideri olma amacıyla hareket ettiği görülmektedir. Fransa bu amacına ulaşma yolunda belli dönemlerde federal modelle konfederal model arasında gelgitler yaşamıştır. Charles De Gaulle döneminde oluşturulan geleneksel AB politikası büyük ölçüde takip edildiyse de Fransa'nın iç politika mekanizmalarına ve iç siyasi gelişmelerine bağlı olarak, farklı cumhurbaşkanları dönemlerinde farklı Avrupa politikaları izlediği söylenebilir. Bu bağlamda Beşinci Cumhuriyet'in kurucusu De Gaulle'den, mevcut devlet başkanı Emmanuel Macron'a dek görev yapan devlet başkanlarının farklılık / benzerlik gösteren AB politika-

ları incelenerek, Fransa'nın AB politikalarının zaman içerisindeki seyri ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

De Gaulle Fransası'nın Reenkarnasyon Projesi: “Avrupalı Bir Avrupa” Entegrasyonu (1958-1968)

Fransa'nın 1945'ten itibaren izlediği geleneksel dış politikasının ana hatları II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle beraber Fransa'ya döne- rek devlet başkanlığı görevini üstelenen Charles De Gaulle tarafın- dan belirlenmiştir. De Gaulle sonrasında cumhurbaşkanlığına gelen devlet adamları büyük ölçüde bu geleneksel çizgiyi takip ederek güç- lü bir Fransa yaratmak amacıyla Fransa'nın lider olduğu bir Avrupa bütünleşmesi yaratmaya çalışmışlardır. Nazi işgalinden ABD ve İn- giltere sayesinde kurtulan Fransa, II. Dünya Savaşı sonrasında eko- nomik ve siyasi yıkım yaşamıştır. Bu süreçte süper güçten orta sınıf bir güç haline gelen Fransa yeniden dünya politikalarına yön verecek konuma ulaşamamıştır (Fırat, 2009). Soğuk Savaş'ın başlamasıyla beraber SSCB tehdidi, stratejik konumu itibariyle Avrupa'da önemli bir ülke olan Fransa'nın yeniden uluslararası sistemde aktif rol alma- sı için avantaj sağlamıştır. Charles De Gaulle Fransa'yı Avrupa'nın merkezi konumuna getirmek amacıyla bu fırsatı değerlendirmiş ve Avrupa entegrasyonunu da bu yolda bir araç olarak görmüştür.

Fransa'nın siyasi olarak bağımsız ve egemen bir devlet olması yö- nünde adımlar atan De Gaulle Avrupa bütünleşmesine aşırı ulusalcı bir tutumla yaklaşmıştır. De Gaulle 1965'te Paris'te yaptığı bir ko- nuşmasında, Almanya ile uzlaşarak, “Altılar Dayanışması” içinde iş- birliğine dayalı bir dengenin gerekliliğinden bahsederken, Fransa'nın politikasının sadece Paris'ten saptandığını vurgulamış (Ozankaya, 2004) ve “bağımsız ve güçlü bir Fransa” yaratma amacını her şeyin üstünde tuttuğunu göstermiştir. De Gaulle bu amacına ulaşmak için Alman-Fransız iş birliğine dayalı bir Avrupa seçeneğini öne çıkararak blok politikalarına karşı tavır almıştır (Fırat, 2009).

II. Dünya Savaşı sırasında Fransa'daki direnişi yurt dışından örgüt-

leyen / yöneten De Gaulle, Fransız milliyetçi yazar Charles Maurras'ın (1868-1952) fikirlerinden etkilenmiştir. Dolayısıyla De Gaulle'nin kafasındaki Avrupa bütünleşmesi, Fransa'nın lider olduğu ve onun etrafında şekillenen bir bütünleşmedir. Bu açıdan bakıldığında, De Gaulle Avrupa bütünleşmesine “ben merkezci” bir yaklaşımla katkıda bulunmuştur (Tezcan, 2016: 13).

Devletlerin ulusal bağımsızlıkları için savunma konularında egemenliklerini paylaşmamaları gerektiğini savunan De Gaulle konuşmalarında bunu sıklıkla dile getirmiştir (Demirkıran, 2007): *Bir büyük devletin, ne kadar dost olursa olsun, kaderini başka bir devletin kararlarına bırakması hoşgörü ile karşılanabilecek bir durum değildir... Başka bir ülkeyle bütünleşen bir ülke, ulusal savunmasına ilgisini kaybeder; çünkü artık ondan sorumlu değildir.* De Gaulle güvenlik meselesini her şeyin üstünde tutmuştur. O'na göre ABD kendi güvenliğini tehdit eden unsurlar olmadığı sürece (Sovyetler Birliği gibi) Avrupa'nın güvenliği için nükleer silah kullanmayacaktı. Dolayısıyla Fransa'nın ABD'nin nükleer garantisine güvenmemesi gerekiyordu. Bu güvensizlik ortamında De Gaulle Fransa'nın kendi nükleer gücünü oluşturması ve güçlü bir savunma sistemine gerektiğini savunmuştur (Demirkıran, 2007). Fransa'yı bağımsız bir nükleer güç haline getirmeyi amaçlayan De Gaulle, NATO içinde kalmakla birlikte Fransa'yi 1966'da NATO'nun askeri kanadından çekmiştir (Fırat, 2009).

Avrupa'da istikrarlı bir barış ortamının ancak “bağımsız Avrupa” ile sağlanacağını ileri süren De Gaulle, ABD'den bağımsız bir Avrupa fikrini savunmuştur. ABD'nin “Truva atı” olarak gördüğü İngiltere'yi AB içerisinde görmek istemeyerek, üyelik girişimlerini açıkça reddetmiştir (Aras, 2017).

De Gaulle Fransız çiftçilerinin kalkınması için fırsat sunacağına inandığı için AB Antlaşması'na itiraz etmemiştir. Ancak AST Antlaşması'nı ulusal egemenliğe ciddi bir tehdit olarak gördüğü için ona karşı çıkmıştır. Fransa'nın milli menfaatlerini her şeyin üstünde tutan De Gaulle bütünleşme kapsamındaki konuların Brüksel ve Lüksem-

burg'da görüşülmesini istememiştir. Bu bağlamda AB Komisyonunu etkisiz hale getirmek ve Paris'i ön plana çıkarmak için 1962 yılında Fouchet Planını hazırlatmıştır. Ancak bu plan De Gaulle'nin Fransa'nın çıkarlarını Birliğin üzerinde tutması sebebiyle AB üyesi diğer ülkeler tarafından kabul edilmemiştir. Ardından AB Komisyonu Başkanı Alman uyruklu Walter Hallstein ile anlaşmazlık yaşayan De Gaulle, 10 Haziran 1965-30 Ocak 1966 tarihleri arasında Bakanlar Konseyi toplantılarını Fransa adına boykot etme kararı almış ve AB literatüründe "Boş Sandalye Krizi" olarak bilinen krize yol açmıştır.

Şekil 1. De Gaulle Döneminde Fransa'nın Ulusal-Dış Politika Unsurları

Hedefler	Tehditler	Avrupa Entegrasyonuna Bakış	AB Genişleme/Derinleşme Hareketleri
•Fransa'yı eski ekonomik/siyasi, gücüne kavuşturmak, •Bağımsız, güçlü, savunma ve güvenlik politikaları geliştirmiş bir Fransa yaratmak, •Fransa'yı Avrupa Birliği'nin lideri konumuna getirmek, •ABD'nin etkisinden uzak "Avrupalı bir Avrupa" yaratmak.	•SSCB, •ABD, •İngiltere (ABD'nin truva atı), •Almanya (iç tehdit).	•Konfederal, •AB; Fransa'nın uluslararası sistemde etkili bir aktör haline gelmesini sağlayacak bir araç, •Nitelikli oy çokluğuna karşı, •Hükümetlerarası yaklaşım.	•Almanya ile imzalanan Elysee Antlaşması.

De Gaulle döneminde yaşanan tek olumlu gelişme Fransa ile Almanya yakınlaşmasıdır. 23 Ocak 1963 tarihinde Almanya ile imzalanan Elysee Antlaşması iki ülke arasındaki ilişkilerin gelişmesini sağlamıştır (Tezcan, 1999). Fransa'nın lider olduğu bir Avrupa yaratmayı amaçlayan De Gaulle'nin Avrupa bütünleşmesini yavaşlatan politika-

lar izlemesi, ulusal çıkarları her şeyin üstünde tutmasından kaynaklanmaktadır. Avrupa'daki birliğin sağlanmasını güçlü bir biçimde desteklerken bunu uygulamaya yansıtması, AB'de bazı krizlere yol açan politikalar izlemesi, küresel sistemde güçlü bir Fransa yaratma amacıyla açıklanabilir. Avrupa'daki Anglo-Amerikan etkisini kırmaya çalışan ve "Avrupalı bir Avrupa" yaratılması gerektiğini savunan De Gaulle'nin ulusal bağımsızlık çerçevesinde oluşturduğu politikaların kısmen başarılı olduğu söylenebilir. Nitekim bağımsız, güçlü, savunma ve güvenlik politikaları geliştirmiş bir Fransa yaratması ve politikalarının kendisinden sonraki devlet yöneticileri tarafından da takip edilmesi De Gaulle'nin başarılı olduğunu göstermektedir.

Ben Merkezilikten Pragmatizme: Georges Pompidou (1968-1974)

De Gaulle döneminde başbakanlık yapan Pompidou, De Gaulle'nin başlattığı ve buna izafeten "gaulist" olarak nitelenen Fransız sağına mensup siyasetçidir. İlk etapta De Gaulle ile yakın ilişki içinde olan Pompidou istifa ederek hükümetten ayrılmıştır. Pompidou'nun bu hareketi De Gaulle'nin gölgesinde kalmadığını göstermektedir (Tezcan, 2016: 14). Selefine göre ılımlı bir Avrupa entegrasyonu fikrini benimseyen Pompidou Fransa'nın modernleşmesi ve ekonomisinin güçlendirilmesine önem vermiştir. Bunun AB'den geçtiğini düşünerek dış politikasının merkezine Avrupa'yı yerleştirmiştir (Fırat, 2009). Pompidou, Avrupa entegrasyonu konusunda De Gaulle'nin geleneksel çizgisinde ilerlemeyerek, pragmatik bir tutum sergilemiştir. Örneğin, Pompidou 1-2 Aralık 1969 tarihli Lahey Zirvesi'nde genişleme yolundaki vetoyu kaldırarak AB'nin genişleme hamlelerinin önünü açmıştır (Büyükçiçek, 2009). Avrupa entegrasyonun seyrini değiştiren bu önemli adımla beraber AB'nin ilk genişleme müzakereleri başlamıştır. 1973'te İrlanda, Danimarka ve İngiltere'nin AB'ye üye olmasıyla birlikte, üye sayısı altıdan dokuza yükselmiştir (Dinan, 2013: 174-179). De Gaulle ile mukayese edildiğinde Pompidou'nun konfederal Avrupa bütünleşme-

sindeki keskinliği ortadan kaldırdığı söylenebilir.

Pompidou'nun Lahey'de bir araya gelen AB Devlet ve Hükümet Başkanları Konferansı'nda Almanya'yı dengelemek amacıyla İngiltere'ye karşı tutum değiştirmesi üzerine Avrupa entegrasyon süreci olumlu bir seyir izlemiştir. Konferansın ardından yayınlanan bildiri- de, üye ülkeler arasındaki siyasi işbirliğinin sağlanmasına vurgu ya- pılmıştır (Ülger, 2002: 64).

Şekil 2. Pompidou Döneminde Fransa'nın Ulusal-Dış Politika Unsurları

Hedefler	Tehditler	Avrupa Entegrasyonuna Bakış	AB Genişleme/Derinleşme Hareketleri
•Fransa'yı AB'nin lideri konumuna getirmek, •Pragmatik bir AB entegrasyonu, •Fransa'nın ulusal çıkarlar için AB bütünleşmesini desteklemek.	•SSCB, •ABD (Anti-Amerikan politikalarından sakınmayı tercih etmiş), •İngiltere, •Almanya (iç tehdit).	•Gaulist, •De Gaulle kadar keskin konfederal eğilimler sergilememiş, •De Gaulle'ye göre daha Avrupalı; daha Atlantikçi bir tutum, •Hükümetlerarası yaklaşım.	•1973'te İrlanda ve Danimarka ve İngiltere'nin AB üyeliği, •Almanya'yı dengelemek için İngiltere'nin üyeliğinin kabulü.

Fransa'nın ulusal güvenlik ve bağımsızlığı konusunda en az De Gaulle kadar hassas olan Pompidou De Gaulle'nin aşırı Amerikan karşıtı politikalarından sakınmayı tercih etmiştir (Demirkıran, 2007). AB'ye üyelik başvurusu iki kez reddedilen İngiltere'nin, Pompidou döneminde Birlik'e alınması da De Gaulle'den farklı politikalar izlediğini göstermektedir. De Gaulle ile mukayese edildiğinde daha Avrupalı ve aynı zamanda Atlantik'e karşı da uzlaşmacı bir tavır takınan devlet başkanı olduğu görülmektedir.

Konfederal Avrupa Bütünleşmesi Fikrinden Federal Bütünleşmeye Doğru: Valery Giscard d'estaing (1974-1981)

Pompidou'nun ölmesi sonucu Fransız liberal sağına mensup Valery Giscard d'Estaing (VGE) “merkez liberal ve Avrupalı” sloganı ile cumhurbaşkanı seçilmiştir. VGE dönemi, 1973 Petrol Krizi'nin ekonomideki etkilerinin hissedildiği bir dönem olmuştur. Bu dönemde ülkede büyüme hızı düşmüş, enflasyon artmış ve işsizlik toplumun temel sorunu haline gelmiştir (Fırat, 2009). VGE'nin döneminde Fransa'da yaşanan ekonomik sorunların etkisiyle Avrupalı eğilimler güçlenerek devam etmiştir. VGE, konfederal eğilimler sergileyen Pompidou'ya göre federalist / supranasyonalist eğilime daha yakın bir yerde konumlandırılmaktadır (Tezcan, 2016: 15).

VGE, De Gaulle'nin politikasının bazı yönlerini değiştirmeye çalıştıysa da De Gaulle'nin takipçisi RPR⁵ üyeleri buna izin vermemiştir. Aynı zamanda mecliste birçok De Gaulle yanlısının karşıtlığı ve sol partilerin kazanma şansının bulunduğu 1978 seçimleri de VGE'nin De Gaulle doktrinlerini değiştirmekten vazgeçmesi konusunda önemli bir yaptırım olmuştur (Demirkıran, 2007).

VGE döneminde Avrupa bütünleşmesi konusunda en önemli ilerleme, genişleme konusunda yaşanmıştır. Bu dönemde Yunanistan'ın AB'ye girmesine (1981); İspanya ve Portekiz'le üyelik müzakerelerinin başlatılmasına yeşil ışık yakılmıştır (<https://europa.eu>). Bu dönemde ilerleme sağlanan konulardan bir diğeri de kurumsal konulardır. De Gaulle döneminden bu yana toplanan zirveler periyodik hale getirilerek, Avrupa Konseyi oluşmuş; Avrupa Parlamentosu'nun genel oyla, doğrudan seçimlerle, halk tarafından seçilmesi ilkesi kabul edilmiş; Avrupa para sistemi (Euro'nun atası sayılan ECU (European

5. Cumhuriyet için Birlik Partisi (Rassemblement pour la Republique): Charles De Gaulle'nin ideolojisini benimseyen Fransa'daki merkez sağ siyasi parti. Bu parti, Jacques Chirac'ın VGE ile anlaşmazlığa düşmesi neticesinde Chirac tarafından kurulmuştur.

Currency Unit) 13 Mart 1979 tarihinde hayata geçirilmiş) yürürlüğe girmiştir (Fırat, 2009).

Şekil 3. Valery Giscard d'estaing Döneminde Fransa'nın Ulusal-Dış Politika Unsurları

Hedefler	Tehditler	Avrupa Entegrasyonuna Bakış	AB Genişleme/Derinleşme Hareketleri
•Fransa'yı AB'nin lideri konumuna getirmek, •1973 krizinin etkisiyle yaşanan enflasyon ve işsizlik gibi temel sorunlar çözmeye çalışılmış, •Fransa'nın ekonomik krizi aşması için Avrupa Birliği'ne ihtiyaç duyulmuş.	•SSCB, •ABD, •İngiltere, •Almanya.	•“Merkez liberal ve Avrupalı”, •Pompidou'ya göre daha Avrupalı, •Federalist eğilime Pompidou'dan daha yakın konumlandırılabilir	•Avrupa para sistemi yürürlüğe girmiş (ECU), •Yunanistan'ın AB üyeliği (1981), •İspanya ve Portekiz'le üyelik müzakerelerinin başlatılması, •Avrupa Konseyi oluşturulmuş, •Avrupa Parlamentosu'nun genel oyla, doğrudan seçimlerle, halk tarafından seçilmesi ilkesi kabul edilmiş.

Ulusalçı Politikadan Realist Politikaya Geçiş: François Mitterrand (1981-1995)

Beşinci Cumhuriyet Fransa'sının en uzun süre görev yapan cumhurbaşkanı F. Mitterrand birinci döneminde (1981-1988) Fransa iç politika ve ekonomisinde önemli reformlara imza atarken, dış politika ve güvenlik konularında geleneksel çizgiyi korumuştur. 1981'de cumhurbaşkanı seçilmeden önce ekonomide sosyal demokrat çizgide radikal reformlar yapacağı sözünü veren ve ilk yıllarda ulusal çıkarları ön

planda tutan Mitterrand geniş çaplı sosyal ve ekonomik reformlar başlatmıştır. Mitterrand döneminde bankalar ve sanayiler millileştirilmiş, emeğe ilişkin yeni kanunlar çıkarılmış ve sosyal güvenlik ödemeleri arttırılmıştır. Eski moda Keynesçi reflasyon politikalarıyla büyümeyi patlatmak ve işsizliği azaltmak istemiştir (Dinan, 2013: 251).

Şekil 4. Mitterrand Döneminde Fransa'nın Ulusal-Dış Politika Unsurları

Hedefler	Tehditler	Avrupa Entegrasyonuna Bakış	AB Genişleme/Derinleşme Hareketleri
•Fransa'yı AB'nin lideri konumuna getirmek, •Ekonomik açıdan güçlü bir Fransa yaratmak, •İşsizlik ve enflasyon sorununu çözmek.	•SSCB, •ABD, •İngiltere, •Almanya.	•Birinci Dönem: dış politika ve güvenlik konularında geleneksel çizgiyi korumuş, iç politika ve ekonomide önemli reformlar yapmıştır, •İkinci Dönem: realist bir politika izleyerek Avrupacı bir tutum benimsemiştir.	•1985 Schengen Antlaşması, •1986 İber genişlemesi (İspanya ve Portekiz'in üyelikleri), •1988 Tek Avrupa Senedi.

Mitterrand'ın sosyalizmi çağrıştıran politikaları nedeniyle Fransa ekonomisi kötüye gitmiş, işsizlik artmış, Fransız firmalarının rekabet gücü azalmıştır. Bu gelişmeler sonucunda yönetime geldiği ilk yıllarda ulusalcı bir yaklaşım benimseyen Mitterrand, 1983 yılında bu tavrından uzaklaşarak realist bir politika izlemek zorunda kalmıştır. Mitterrand böylece Avrupacı tutumu tercih ederek siyasi yaklaşımında temel kınılmayı yaşamıştır. İlk yıllarda şüpheli bir Avrupacı olan Mitterrand, ekonomik koşulların etkisiyle daha sonraki yıllarda Avrupacı tutumunu güçlendirmiştir (Tezcan, 2016: 16-17). Özellikle 1982'de Helmut Kohl'ün şansölye olmasından sonra iki lider arasında yakın ilişkiler kurulması Mitterrand için Avrupa'nın Bonn-Paris ekseninde yapılması gerektiği inancını pekiştirmiştir. 1985 Schengen Antlaşması,

1986 yılındaki İber genişlemesi (İspanya ve Portekiz'in üyelikleri), 1988 Tek Avrupa Senedi Anlaşması Fransa-Almanya işbirliği sonucunda gerçekleşen gelişmelerdir (Fırat, 2009).

1992 yılında Maastricht Antlaşması konusunda yapılan referandumda Fransız halkının %51'i bu sürece destek olarak Avrupa bütünleşme ve derinleşme sürecine katkıda bulunmuştur (oy oranının %51'de kalması Frexit ihtimalinin daha o yıllarda belirlemeye başladığına dair önemli bir göstergedir).

Uluslararası Sistemde Çok Kutuplu Dünya Vizyonununa Doğru: Jacques Chirac (1995-2007)

Jacques Chirac, Mitterrand'dan sonra en uzun süre görev yapan sağ eğilimli siyasetçidir. Pompidou gibi pragmatist bir kişiliğe sahip olan Chirac, Avrupa bütünleşmesi konusunda VGE kadar ileri gitmemiştir. Chirac Avrupalılık skalasında Pompidou ile VGE arasında konumlandırılabilir. Chirac'ın tam anlamıyla çalışılmış bir Avrupa vizyonu olmamış bu sebeple Avrupa cephesinden gelen zorunlulukların yönetilmesi gerektiğine inanan ılımlı bir Fransız milliyetçisi olarak tanımlanmıştır (Tezcan, 2016: 18).

Bu dönemde nükleer denemeler başlatılmış, Avrupa savunmasıyla ilgili önemli ilerlemeler kaydedilmiş ve kurumsal reform konusu çözüme kavuşturulmuştur. Kurumsal reform konusunda 2 Ekim 1997'de imzalanan Amsterdam Antlaşması başarısızlık olarak nitelendirilirken; 26 Şubat 2001'de imzalanan Nice Antlaşması tam tersine bir başarı olarak değerlendirilmektedir. 2002 yılında para birimi olarak Frank bırakılmış ve Euro'ya geçilmiştir. Anayasal Antlaşma da Chirac döneminde hazırlanmış, ancak gene Chirac tarafından 29 Mayıs 2005'te düzenlenen AB anayasası referandumunda Fransız halkın %54,67'si olumsuz oy kullanarak AB'nin derinleşme sürecine tepki göstermiştir (eğer bu referandum olumlu sonuçlansaydı Chirac daha federalist bir cumhurbaşkanı olarak tarihe geçecekti) (Tezcan, 2016: 19).

Chirac “güçlü, bağımsız ve etkili bir Fransa” yaratmak için ülkesi-

nin çıkarlarını savunmayı ve uluslararası sistemdeki gelişmeler karşısında arenaya global bir vizyon sunmayı kendisine görev edinmiştir. Fransa'nın çıkarları açısından bu global vizyonun temel taşlarını; çok kutuplu bir dünya düzeninin kurulmasına ve gelişmesine katkı sağlamak, AB'yi çok kutuplu dünyanın önemli bir kutbu haline getirmek ve Fransa'nın vizyonunun AB içindeki partnerince paylaşmasını sağlamak oluşturmaktadır (Firat, 2009).

Şekil 5. Chirac Döneminde Fransa'nın Ulusal-Dış Politika Unsurları

Hedefler	Tehditler	Avrupa Entegrasyonuna Bakış	AB Genişleme/Derinleşme Hareketleri
•Fransa'yı Avrupa Birliği'nin lideri konumuna getirmek, •“Güçlü, bağımsız ve etkili bir Fransa” yaratmak, •AB'yi çok kutuplu dünya vizyonunun önemli bir kutbu haline getirmek.	•SSCB, •ABD, •İngiltere, •Almanya.	•Pompidou ile VGE arasında konumlandırılabilir, •AB'yi çok kutuplu dünya vizyonunun önemli bir kutbu haline getirmek.	•1995 yılında Avusturya, Finlandiya, İsveç, •2004 yılında Macaristan, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Slovenya, Letonya, Litvanya, Estonya, Malta, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Birlik' e üye olmuştur, •Nice Antlaşması (2001).

Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından ABD'nin kendisini tek süper güç olarak tanımlamasına Chirac “uyumlu birçok kutuplu dünya” ve “yönlendirilen / medenileşmiş / insancıl bir küreselleşme” kavramlarıyla karşı çıkmıştır. Anglo-Sakson etkinin biçimlendirdiği yeni dünya düzenine mesafe koyma arzusu taşıyan Chirac, 1999 yılından sonraki konuşmalarında da bunu belirginleştirmiştir. Chirac'a göre küreselleşmeye kazandırılması gereken niteliklere gelince, Fransa, yoksulluğa karşı mücadele ve gelişmeye yardım için harcanacak çabaların

desteklenmesiyle insancıl; kültürel çeşitliliği koruyan ama aynı zamanda da evrensel bir bilincin doğmasına katkıda bulunacak olan medeni; AB modeli temel alınarak insanların birbirleriyle barış içinde yaşayabilecekleri kurallar sistemi ve mekanizmalar tarafından denetlenebilen barışçıl bir küreselleşme öngörüyordu (Fırat, 2009).

AB'yi çok kutuplu dünya vizyonunun önemli bir kutbu haline getirme amacı taşıyan Chirac döneminde Avrupa bütünleşmesine dair önemli gelişmeler yaşanmıştır. En büyük genişleme dalgası bu dönemde gerçekleşmiştir. 1995 yılında Avusturya, Finlandiya, İsveç; 2004 yılında Macaristan, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Slovenya, Letonya, Litvanya, Estonya, Malta, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Birlik'e üye olmuştur (<https://europa.eu>).

Atlantikçilik-Avrupacılık-Gaullizm Çelişkinde: Nicolas Sarkozy (2007-2012)

Nicolas Sarkozy döneminde Fransa, Atlantikçilik-Avrupacılık-Gaullizm çelişkilerini yansıtan bir dış politika sürdürmüştür. Fransa 2008 yılında Strasbourg Zirvesi'nde NATO'nun askeri kanadına geri dönerek ABD'nin desteğini sağlamıştır. 1966'da de Gaulle tarafından başlatılan ve Sarkozy'e dek hiçbir cumhurbaşkanının değiştirmeye cesaret edemediği bu politika ile Fransa-ABD ilişkilerinde hissedilir bir yakınlaşma gerçekleşmiştir (Tezcan, 2016: 19).

Sarkozy, güçlü olmak için neo-liberal ekonomik ve toplumsal politikaları benimsemiş, ABD ve İsrail ile iyi ilişkiler kurmuştur (Fırat, 2009). Atlantikçi bir tavır izleyen Sarkozy'nin bu politikaları geleneksel Fransız dış politikasından uzaklaştığının göstergesidir. Özellikle ABD ile kurulan yakın ilişkiler Avrupa bütünleşmesine zarar vermiş, Birlik içindeki ülkelerle ilişkilerini zayıflatmıştır.

Avrupa Birliği'nin motor gücü olarak tanımlanan Fransa ve Almanya arasındaki ilişki Sarkozy'nin başkan seçildiği ilk dönemde durma noktasına gelmiştir. Fransa'nın AB dışında tek başına bazı girişimlerde bulunması (Akdeniz Birliği Projesi gibi) ve Sarkozy'nin Fransa'yı

“Avrupa’nın gayrı resmi lideri” olarak tanıtma yönündeki politikaları Berlin ile ilişkilerin gerginleşmesine yol açmıştır. Fakat daha sonraki dönemde kısmi olarak Fransa-Almanya ilişkilerinin geliştiğinden bahsedilebilir. Kasım 2009’da Champs Elysee’de düzenlenen Birinci Dünya Savaşı’nın ateşkes kutlamalarına Angela Merkel’in davet edilmesi gibi sembolik jestler ikili ilişkilerde yumuşama sağladığını göstermektedir (Herpen, 2010).

Şekil 6. Sarkozy Döneminde Fransa’nın Ulusal-Dış Politika Unsurları

Hedefler	Tehditler	Avrupa Entegrasyonuna Bakış	AB Genişleme/Derinleşme Hareketleri
•Fransayı AB’nin lideri konumuna getirmek.	•SSCB, •ABD (NATO’nun askeri kanadına geri dönülmüş), •İngiltere, •Almanya.	•Atlantikçilik-Avrupacılık-Gaullizm çelişkileri, •Bu dönemde ABD ile kurulan yakın ilişkiler Almanya ile ilişkilere ve Avrupa bütünleşmesine zarar vermiş.	•Bulgaristan ve Romanya’nın AB üyeliği (2007), •Anayasal Antlaşma konusu çözüme kavuşturulmuştur.

Sarkozy’nin Atlantikçi tavrına rağmen bu dönemde Avrupa Birliği’ne dair gelişmeler yaşanmaya devam etmiştir. 29 Mayıs 2005 referandumunda reddedilen Anayasal Antlaşma konusu Sarkozy döneminde çözüme kavuşturulmuştur. Sarkozy cumhurbaşkanı olduktan 7 ay sonra 13 Aralık 2007’de Lizbon Antlaşması imzalanabilmiştir. 2008 küresel finans krizinde ve 2010’da Yunanistan’ın yaşadığı Euro krizinde Sarkozy’nin Alman Şansölyesi Merkel’le uyum içinde hareket ettiği ve Almanya’nın gölgesinde kaldığı görülmüştür (Tezcan, 2016: 19).

Rusya-Gürcistan silahlı çatışması, küresel mali kriz, İrlanda’da Lizbon Antlaşması’nın onaylanması bağlamında olumsuz sonuçlanan referandum Sarkozy’nin krizlerle dolu bir dönemde başkanlık yaptı-

đını ortaya koymaktadır. Fakat Sarkozy krizlere rağmen başarılı bir yönetim sergilemiştir (Tezcan, 2016: 19-20). Ayrıca bu dönemde Avrupa'nın genişleme hareketleri devam etmiş, 2007 yılında Bulgaristan ve Romanya AB üyesi olmuştur (<https://europa.eu>).

Fransa'nın Ayrılmaz Parçası Avrupa Birliği:

François Hollande (2012-2017)

François Hollande'ın izlediği AB politikası önceki dönemlerin bir devamı niteliğindedir. Bu dönemde Fransa, dengeli bir dış politika anlayışı sürdürmeye çalışmıştır. ABD, İngiltere ve Türkiye ile birlikte Arap Baharı sürecinde Orta Doğu'da daha etkin bir rol oynamaya gayret etmiş ve Afrika'ya askeri müdahaleleriyle de dikkat çekmiştir (Örmeci, 2018). Hollande'ın seçim vaatleri arasında Afganistan'daki askerleri geri çekme planı yer aldıysa da bu dönemde Fransa-ABD ilişkileri olumlu bir seyir izlemiştir (Herpen, 2012).

Hollande'ın “Avrupa konfederasyonu” ve “Avrupa Gücü” vizyonunu canlandırmak yerine, tarafsız bir Avrupa düşüncesini tercih ettiği söylenebilir. Hollande döneminde Avrupa Birliği kimliği Fransa'nın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Rein, 2017). Hollande (Mayıs 2014) Le Monde gazetesinde “İstediğim Avrupa (L'Europe Que Je Veux)”⁶ adlı bir makale yayınlamış ve bu makalede Avrupa'dan çıkmayı, tarihten çıkmak olarak addetmiştir. Fransa'nın Avrupa'ya, Avrupa'nın Fransa'ya ihtiyacı olduğunu söyleyen Hollande (Rein, 2017) tıpkı kendinden önceki başkanlar gibi borç krizine ve Euro krizine odaklanmıştır. Uzlaşmacı bir başkan olan Hollande sadece Fransa-Almanya ilişkilerinin geliştirilmesine önem vermekle kalmayıp, aynı zamanda küçük Avrupa Birliği üye devletlerinin de Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu'ndaki rollerinin artırılmasını önemsemiştir (Herpen, 2012).

6. Makalenin orijinal halini okumak için;

https://www.lemonde.fr/europe/article/2014/05/08/francois-hollande-l-europe-que-je-veux_4413580_3214.html.

Şekil 7. Hollande Döneminde Fransa'nın Ulusal-Dış Politika Unsurları

Hedefler	Tehditler	Avrupa Entegrasyonuna Bakış	AB Genişleme/Derinleşme Hareketleri
•Fransa'yı AB'nin lideri konumuna getirmek, •Dengeli bir dış politika anlayışı sürdürmek, •Uzlaşmacı bir başkan olarak dış politikadaki sorunları çözmeye çalışmıştır.	•SSCB, •ABD, •İngiltere, •Almanya.	•Avrupa Birliği kimliği Fransa'nın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.	•Hırvatistan'ın AB üyeliği (2013).

Bu dönemde Türkiye'nin AB üyeliği sürecinde başlarda bazı olumlu gelişmeler yaşansa da çok büyük ilerlemeler kaydedilememiştir. Bu dönemden itibaren AB liderliği konusunda uluslararası kamuoyunda Almanya'ya yönelik bakış ön plana geçmiştir. Ancak bu durum Hollande'nin başarısızlığından ziyade, Almanya'nın büyük ekonomik gücü sayesinde Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Kesimi gibi ekonomik kriz yaşayan ülkeleri kurtarması nedeniyle olmuştur (Örmeci, 2018). Hırvatistan Hollande döneminde (2013) AB üyesi olmuştur (<https://europa.eu>).

Avrupa Bütünleşmesinden Frexit Tartışmalarına: Emmanuel Macron (2017-....)

Ulus-devletler Avrupa'sına geri dönüş yerine, liberalleşme ve federalleşmeyi savunan Emmanuel Macron, 7 Mayıs 2017'de oyların % 65,1'ini alarak cumhurbaşkanı seçilmiştir (<https://www.bbc.com/news/world-europe-39839349>). Macron döneminde Fransa Almanya ilişkilerinde olumlu gelişmeler yaşanmıştır. II. Dünya Savaşı'ndan

sonra 22 Ocak 1963'te Fransa ile Almanya arasında imzalanan Elysee Dostluk Antlaşması'nın 56. yıldönümünde iki ÷lke arasındaki işbirliğini arttırmayı amaçlayan yeni bir antlaşma imzalanmıştır. Fransa ile Almanya arasında siyasi, ekonomik, savunma ve güvenlik alanlarında yakın ilişkiler kurmak amacıyla 22 Ocak 2019 tarihinde “Aachen İşbirliği ve Entegrasyon Antlaşması” imzalanmıştır (<https://www.neweurope.eu>). Bu antlaşmanın ardından ortak silah sanayi kurma, silah ihracatında ortak politikalar üretme kararları gündeme gelmiş ve “AB ordusu” fikrinden sıklıkla bahsedilmeye başlanmıştır. Savunma ve güvenlik konularında AB'nin, ABD'ye güvenmemesi ve kendi ordusunu kurması gerektiğini ileri süren Macron, Merkel tarafından da desteklenmiştir (<https://www.the-guardian.com/world/2018/nov>).

NATO'dan bağımsız bazı doktrinler üreterek operasyonlar yapabilecek AB Ordusu kurulma fikri 26 Mayıs'ta yapılacak AP seçimleri dolayısıyla Macron'un 4 Mart 2019'da yayımladığı ve Avrupa vatandaşlarına seslendiği mektupta da vurgulanmaktadır. AB ÷lkelerinde 24 dile çevrilen ve Macron'un “Avrupa Rönesansı”nı önerdiği mektupta (<https://www.theguardian.com/commentisfree>), Avrupa Ordusu dışında “Avrupa'da asgari ücret uygulamasına geçilmesi”, “iklim sorunlarına çözüm getirecek bir Avrupa İklim Bankası kurulması”, “demokrasiyi korumak için Avrupa Ajansı'nın kurulması” gibi önerilere de yer verilmiştir. Avrupa'nın “rekabetten çok, uyum projesi” olması gerektiğini dile getiren Macron, Avrupa'nın bölünme tehlikesinin; özgürlük, koruma ve ilerleme konularında yapılan Rönesans'la aşılabileceğini ileri sürmüştür.

Son dönemde yükselen milliyetçiliğin Avrupa bütünlüğünü tehdit ettiğini ileri süren Macron, mektubun sonunda Brexit'in herkes için bir ders niteliği taşıdığını ve bu tuzağa dikkat edilmesi gerektiği ifadelerine yer vermiştir. Macron “Brexit çıkmazının” bir tuzak olduğunu ifade ederken, AB'den ayrılmak isteyen milliyetçilere karşı, birlik içinde Avrupa fikri için mücadele etme çağrısı yapmıştır.

Şekil 8. Macron Döneminde Fransa'nın Ulusal-Dış Politika Unsurları

Hedefler	Tehditler	Avrupa Entegrasyonuna Bakış	AB Genişleme/Derinleşme Hareketleri
•Fransa'yı AB'nin lideri konumuna getirmek, •Avrupa bütünleşmesi fikrini savunan güçlü bir Fransa yaratmak.	•SSCB, •ABD, •İngiltere, •Almanya, •Ulusal Birlik Partisi (ülke içindeki) •Aşırı sağın yükseliş (Avrupa'da).	•Federal bir Avrupa bütünleşmesi.	•Avrupa Rönanesansı: AB Ordusu, Avrupa'da asgari ücret uygulaması, Avrupa İklim Bankası, Avrupa Ajansı önerisi.

Fransa'da Yükselen Aşırı Sağ ve Frexit İhtimali

Dünyanın ekonomik ve siyasi olarak sorunlu bölgelerinden göç eden insanlar, birçok ülke için önemli bir sorun haline gelmiştir. Göç konusu, son yıllarda Avrupa ülkelerindeki iktidar partileri için dikkate alınması gereken bir durum olmuştur. Avrupa'da olduğu gibi Fransa'da da aşırı sağ partiler için göç karşıtlığı oy oranlarını artıran ve iktidar partilerini etkileyen bir konu haline gelmiştir (Aras, 2018: 60). Fransa'da 2000'li yıllardaki yükseliş gösteren aşırı sağ, 1970-80'lerdeki aşırı sağdan farklılık göstermektedir. Yeni dönemde klasik ırkçılık terk edilerek, Fransız kimliğini ve medeniyetinin temel değerlerini korumaya dayalı "farklılıkçı ırkçılık" yaklaşımı benimsenmiştir (Uzunçayır, 2014). Jean-Marie Le Pen'in kurduğu Ulusal Cephe (Front National), Marine Le Pen döneminde anti-semitist söylemden uzaklaşarak; milliyetçilik, yabancı düşmanlığı (ksenofobi), ırkçılık, islamofî, göç karşıtlığı gibi söylemlerle gündeme gelmiştir.

Son 10 yılda aşırı sağ partiler %10 artış göstermiştir. Fransa'da aşırı sağ popülist partilere oy verme oranı 2008 yılında %13 iken, 2018 yılında %27'ye yükselmiştir. 2008 krizinin yol açtığı işsizlik sorunu ve

ekonomik sorunlar, 2015'te Avrupa'nın karşı karşıya kaldığı göçmen krizi aşırı sağ partilerin yükselmesine ve koalisyonlarda yer almalarına sebep olmuştur. Popülizm ve göçün güvenlikleştirilmesi toplumda kutuplaşmaya yol açmıştır. RN lideri Marine Le Pen'in 2017 cumhurbaşkanlığı seçimi boyunca kullandığı "küreselleşmeciler ve vatanperverler" retoriği bunun en belirgin örneğidir (<https://www.aa.com.tr>).

Fransa'da geleneksel olarak merkez sol (PS-Fransız Sosyalist Partisi) ve merkez sağ (LR, LREM-La Republique en marche, UMP) partiler AB projesine destek olurken, aşırı sağ (RN-Rassemblement National, Ulusal Birleşme) ve aşırı sol (La France Insoumise) partiler AB'ye yönelik daha eleştirel bir bakış açısı sergilemektedir. Son yıllarda Frexit ihtimalini güçlü hale getiren en önemli gelişme ise AB yanlısı olan PS, LR gibi merkez partilerin büyük oranda güç, prestij ve oy kaybına uğramalarıdır (Örmeci, 2018).

1972 yılında Fransa'da Jean-Marie Le Pen tarafından kurulan Ulusal Cephe, Avrupa'da yaşanan gelişmelerle beraber göç konusunu odak noktası haline getirmiş ve ülke siyasetinde artan ilgi neticesinde güçlenmiştir. Jean-Marie Le Pen ırkçılık düzeyindeki göçmen karşıtlığı politikası sebebiyle 2011 yılında kızı Marine Le Pen tarafından partiden uzaklaştırılmıştır. Jean-Marie Le Pen ile Marine Le Pen arasında ideoloji ve söylem çizgisinde derin bir sapma yaşanmamıştır. Baba-kız arasında ideolojik devamlılık korunmuşsa da Marine Le Pen, babası gibi doğrudan göçmenliğin kendisiyle ilgilenmek yerine göçmenler nedeniyle ortaya çıkan sosyal, siyasi, ekonomik, kültürel ve güvenlik meselelerine odaklanmıştır (Aras ve Sağıroğlu, 2018).

Marine Le Pen'in liderliğinde parti anti-semitik çizgiden uzaklaşmış, karşıtlık modeli İslam üzerine oturtulmuş, Jean-Marie Le Pen dönemine nazaran ideolojik söylemde yumuşamalar yaşanmıştır. Partideki bu lider ve söylem değişikliği Avrupa'daki aşırı sağın yükselişine paralel olarak Ulusal Birlik Partisi'ne ivme kazandırmıştır.

Ulusal Cephe Partisi'nin adı 2018 yılında Ulusal Birlik Partisi (Rassemblement National) olarak değiştirilmesi (<https://www.the>

guardian.com/world/2018/jun/01/) ve partide yaşanan söylem değişikliği son dönemde kişi kültünün ön plana çıktığını göstermektedir (Aras ve Sağıroğlu, 2018). Son dönemde Fransa’da yükselen aşırı sağ ve artan popülizmle birlikte Fransız politikası üzerinde belirleyici bir role sahip Marine Le Pen’in göçmen karşıtlığı açık ve sert biçimde dile getirmektedir. Parti’nin ideolojisini yabancı düşmanlığı, göçmen ve İslam karşıtlığı üzerine kuran Marine Le Pen AB karşıtı söylemleriyle de ön plana çıkmaktadır. Fransa’da 2017 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aşırı sağcı Ulusal Cephe’nin (şimdiki adıyla Ulusal Birleşme Partisi) cumhurbaşkanı adayı Marine Le Pen, cumhurbaşkanı seçilmesi halinde AB ile Fransa’nın üyelik koşullarını yeniden müzakere edeceğini ve bu müzakerelerden sonuç alınamaması halinde, üyelikte kalıp kalmamak konusunda referanduma gidileceğini belirtmiştir (<https://www.bbc.com/turkce>). Fakat cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ilk turunda 2. olan Le Pen (Macron’un oy oranı %24.01, Le Pen’in oy oranı %21.3) (<https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2017/apr>) ikinci turda (Macron’un oy oranı %66.1, Le Pen’in oy oranı %33.9) seçimi kaybetmiştir (<https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2017/may>). Ancak Le Pen’in partisinin ve kendisinin oy oranını, babası Jean-Marie Le Pen’e nazaran arttırmış olması Fransa’da AB karşıtlığının yükselmeye başladığının bir işaretidir (rmeci, 2018).

Marine Le Pen’in cumhurbaşkanlığı seçiminde AB’den ayrılığa işaret eden vaatleri ve AB’yi “Avrupa’nın en büyük düşmanı” olarak tanımlamasıyla beraber (<https://balkaneu.com>), Fransa’da Avrupa şüpheciliği artmış ve bunun sonucunda Frexit ihtimali sıklıkla dile getirilmeye başlanmıştır. Frexit ihtimalinin gerçekleşmesini belirleyici iki husus bulunmaktadır. Birincisi, Brexit sonrasında Birleşik Krallık’ın ekonomik ve dış politikada göstereceği performanstır (<https://www.theguardian.com/world/2017>). Brexit referandumunu sonrasında Birleşik Krallık’ın ekonomik/siyasi açıdan olumsuz etkilenmesi ve iç siyasetinde yaşadığı parçalanmışlık AB’den ayrılığın daha müreffeh bir düzen getirmeyeceğinin sinyallerini vermektedir.

Tablo 1. Ulusal Birlik (Ulusal Cephe) Partisi'nin Oy Oranları

	Oy	%
2007 Fransa Cumhurbaşkanlığı Seçimi (1. Tur)	3834530	10,44
2012 Fransa Cumhurbaşkanlığı Seçimi (1. Tur)	6421426	17,9
2017 Fransa Cumhurbaşkanlığı Seçimi (2. Tur)	10638475	33,9

Kaynak: <https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats>)

Frexit konusunda belirleyici olacak ikinci husus da AB yanlısı liberal bir lider olan Fransa Cumhurbaşkanı Macron'un performansıdır. 2000 yılından itibaren istikrarlı bir şekilde büyüme ivmesini kaybeden Fransa'da, 2000-2018 yılları arasında nüfus 6 milyonluk bir artış göstererek 67 milyona yükselmiştir (<https://www.cia.gov>). Resmi rakamlara göre Fransa, kişi başına düşen milli gelir (yaklaşık 44 bin Dolar) sıralamasında ilk 20 ülke arasında yer almasına rağmen, gelir halka adil bir biçimde dağıtılmamaktadır (<https://www.nytimes.com>) Artan nüfus ve reel gelirin adil bir şekilde dağıtılmaması sebebiyle Fransa'da orta sınıf sürekli olarak daralarak, alt-sınıflaşma sorununa yol açtığı gözlemlenmiştir. Macron'un gelir adaletsizliğini daha da bozma riskine sahip politikalar izlemesi halkın tepkisine yol açmıştır. Macron'un, ülkedeki tansiyonun yükselmesine yol açan ilk politikası "Servet Vergisi" (<https://uk.reuters.com>) konusunda olmuştur. 1.3 milyondan Euro'dan fazla serveti olan vatandaşın alınan bu vergi ciddi sayıda vatandaşın servetinin Fransa'dan çıkmasına neden olmuştur. Macron da Fransız elitlerinin servetlerini Fransa'ya çekebilmek için Eylül 2017'de bu vergiyi kaldırmıştır. Macron'un sermaye sahiplerini ilgilendiren bir diğer politikası da büyük şirketlere yaptığı vergi indirimi (%33.3'ten %28'e düşürülmüş) olmuştur. Zengin kesime tanınan bu ayrıcalıklar, alt-orta sınıfın öfkesini arttırmış ve Macron "zenginlerin cumhurbaşkanı" olarak yaftalanmıştır.

Yine Eylül 2017'de Macron'un çalışma yasasında yaptığı değişik-

likle, işçilerin işe alınmalarıyla birlikte, işten atılmaları da kolaylaştırılmıştır. Bu yasaya sendikalardan ve sokağa çıkan insanlardan tepki gelmesine rağmen, Macron aldırış etmeden bu reform yasasını imzalamıştır. Macron'un “düşük gelirli kesime devletin sağladığı kira yardımlarında aylık 5 Euro kesinti” uygulaması, yine orta-alt sınıfın bütçesine doğrudan yapılan bir müdahale olarak algılanmıştır.

Küreselcileri ve elitleri memnun ederken, dar gelirli ve orta direğin yaşam koşullarını daha da kötü hale getiren bu politikaların ardından Fransa'da akaryakıtta son 12 ayda yapılan zammın %23 seviyesine ulaşması bardağı taşıran son damla olmuştur. Bu zammın ardından Fransa, Avrupa ülkeleri arasında petrolü en pahalı kullanan ülke konumuna gelmiştir. Tüm bu gelişmeler 300.000 civarındaki vatandaşın eylemleriyle “Sarı Yelekliler Hareketi”ni (<https://www.bbc.com/news/world-europe-46233560>) ortaya çıkarmıştır. Macron yönetimine karşı 17 Kasım 2018 tarihinde Paris'te başlayan isyan hareketinin ardından Macron ülkede ekonomik ve sosyal olağanüstü hal ilan edeceğini açıklayarak, akaryakıtta yapılan zammı geri çekmiştir. Asgari ücreti 100 Euro arttıracağını, elektriğe getirilen zamların askıya alınacağını, fazla mesai ücretlerinden vergi alınmayacağını açıklayarak geri adım atmıştır. Fakat Macron'un bu açıklamaları Sarı Yeleklileri ikna etmeye yetmemiş, hükümet ve sistem karşıtı protestocular gösterilerine beş aydır devam etmektedir.

Hükümetin paylaştığı rakamlara göre gösterilerde şimdiye dek 11 kişi hayatını kaybetmiş, 2.000'den fazla kişi yaralanmış, 8.400 kişi gözaltına alınırken, 1.000'e yakın kişi hapse mahkum edilmiştir (<https://www.aa.com.tr/tr/dunya>). Bu gösterilerin ardından, görev süresi 2022'ye kadar devam edecek olan Macron'a duyulan güven %23'lere kadar düşmüştür (<https://www.reuters.com>).

Sonuç

Geçmişten günümüze Fransa'nın AB politikası incelendiğinde, ilk etapta Fransa'nın Avrupa bütünleşmesi konusunda çok istekli olma-

dığı görülmektedir. Fakat II. Dünya Savaşı sonrasında küresel sistemde güçlü bir aktör olma amacı taşıyan Fransa, Almanya'yı kontrol etmek için bu bütünleşmeyi desteklemiştir. De Gaulle döneminde ulusal amaçlarını gerçekleştirmek için bir "araç" olmaktan öteye gidemeyen Avrupa bütünleşmesi De Gaulle sonrasındaki devlet adamlarınca daha güçlü bir biçimde savunulmuştur.

Son dönemde Fransa'nın iç siyasette yaşadığı sorunların ardından, Avrupa bütünleşmesinin gelişimindeki belirleyici güce sahip olup olmadığı sorgulanmaktadır. Ekonomik ve parasal birlik gibi 2010'dan bu yana kriz yaşanan konularda, Almanya'nın baskın konumda olması ve Fransa'nın rest çekecek pozisyonda olmaması, Fransa'nın sahip olduğu engelleme gücünün sorgulanmasına yol açmıştır. Konuya göre değişiklik göstermekle birlikte yeni dönemde Fransa'nın gç kaybettiği, Almanya'nın ise AB içindeki etkisini güçlendirdiği yönünde bir saptama yapmak mümkündür (Tezcan, 2016: 59-6).

Son yıllarda Almanya'nın AB projesinde dominant hale gelmesi, Fransa'nın yaşadığı ekonomik krizler, Paris'in dünya siyasetindeki etkisinin azalması, Macron'un izlediği yanlış politikalar nedeniyle Fransa halkı arasında AB karşıtı tepkiler artmaya başlamıştır. Avrupa genelinde yükselen aşırı sağ eğiliminde Fransa'nın da güçlü bir Şekilde etkilenmesi AB içindeki federalistleri de ikinci plana atmıştır. Bu durum Fransa'da bu dönemden sonra gelecek liderlerin daha federal bir Avrupa'ya yönelik politikalar izlemesini zorlaştırmaktadır. Son dönemde Fransa'da meydana gelen Sarı Yelekliler hareketiyle birlikte güçlü bir biçimde AB yanlısı olan Macron'un ülkedeki imajı olumsuz yönde etkilenmiştir. Macron'un i siyasetteki ve ekonomi politikalarındaki başarısızlığı şu an için en güçlü alternatifi olan Marine Le Pen'i ve onun temsil ettiği Frexit siyasetini gçlendirmiştir.

Abstract: The European Union is an integration process established after the Second World War in order to ensure peace and

security in Europe. The adventure of European Union which started with the Schuman Declaration and has continued for more than half a century has been one of the main agenda items of French foreign policy. France being one of the founding members of the Union is one of the leading actors in the history of European integration. In this study where the qualitative literature review is used, the analysis unit is the heads of state of the Fifth Republic of France. The vision of the heads of state (from De Gaulle to Macron), their missions and their impact on EU deepening / enlargement movements will be presented from a historical perspective. This study aims to evaluate the tendencies of the French presidents on the European Union within the framework of federalism-confederalism approaches and to reveal the effect of France (slowing down / preventing / contributing) on European integration. In the federal-confederal scale it was found that statesmen contributing to European integration are closer to the federal model; statesmen who slow down integration and prevent enlargement and deepening movements are closer to the confederal model. “Empty Chair Crisis” experienced during De Gaulle’s period which adopted a confederal stance towards the European Union locked the European Union’s decision-making process for seven months, and the deceleration effect on integration of this crisis continued for many years. De Gaulle’s rejection of Britain’s membership application to the Union in 1963 and 1967 prevented the Union’s enlargement movements. In the period of Georges Pompidou who came to power after De Gaulle, that the veto on the path of enlargement was abolished paved the way for the expansion movements. The European integration, which could not go beyond being a “tool” for achieving its national goals in the period of De Gaulle, was more strongly defended by the statesmen after De Gaulle. With this study, it is concluded that France’s federal tendencies regarding the European Union have increased

since 1958. In this process, France has not been able to achieve the desired position in the European Union project to which it was involved in order to become a leader in Europe.

Key Words: European Union, France, Integration, Federalism, Con-federalism

Kaynakça

Açıkmeşe Akgül, Sinem (2004), “Uluslararası İlişkiler Teorileri Işığında Avrupa Bütünleşmesi”, **Uluslararası İlişkiler Dergisi**, 1 (1): 1-32.

Akçay, Ekrem Yaşar (2016), “AB'nin Haylaz Çocuğu: Fransa”, **Bartın Üniversitesi İİBF Dergisi**, 7 (14): 1-12.

Akgül Altınbaş, Deniz (2002), “AB'nin Geleceği: Avrupa Birleşik Devletleri Federasyonu mu?”, **Stratejik Analiz Dergisi**, 24: 5-21.

Aras, İlhan (2017), “Sovyetler Birliği Dış Politikasında Avrupa Bütünleşmesi: 1950'li ve 1960'lı Yıllar”, **Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 5: 299-322.

Aras, İlhan ve Akın **Sağıroğlu** (2018), “Avrupa Aşırı Sağında Göçmen Karşıtlığı: Fransa ve Macaristan Örnekleri”, **Mukaddime**, Özel Sayı 1: 59-77.

Bayraktaroğlu, Selçuk (2013), “Avrupa Birliği'nde Geçmişten Bugüne Yaşanan Siyasi Krizler”, <http://slcbayraktar.blogspot.com/2013/11/avrupa-birliginde-gecmisten-bugune.html>.

Canbolat, İbrahim (1998), **Uluslarüstü Sistem: Avrupa Birliği, Bir Dönüşümün Analizi**, İstanbul: Alfa Yayınları.

Cicioğlu, Filiz (2004), **Avrupa Birliği'nin Siyasi Geleceği** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Dedeoğlu, Beril (1996), **Adım Adım Avrupa Birliği**, İstanbul: Çınar.

Dedeoğlu, Beril (1998), “Avrupa'da Siyasal Bütünleşme: Birlik Modelinin Yeniden Düzenlenmesi”, [(ed.) Faruk Sönmezoğlu (1998), **Uluslararası Politikada Yeni Alanlar, Yeni Bakışlar**, İstanbul: Der Yayınları] içinde: 355-378.

- Dedeoğlu**, Beril (2003), “Avrupa Bütünleşme Süreci I: Tarihsel Birikimler”, [(ed.) Beril Dedeoğlu (2003), **Dünden Bugüne Avrupa Birliği**, İstanbul: Boyut Yayınları] içinde.
- Demirkıran**, Özlem (2007), “Fransa’nın Güvenlik Politikası: De Gaulle Dönemi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 3 (5): 79-92.
- Dinan**, Desmond (2013), **Avrupa Birliği Tarihi** (Çeviri: Hale Akay), İstanbul: Kitap Yayınevi (3ncü Baskı).
- Efe**, Haydar (2017), “AB’nin Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası Oluşturma Çabaları”, **Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 3 (2): 1-31.
- Fırat**, Melek (2009), “Soğuk Savaş Sonrasında Fransa’nın Dış Politikası”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 1 (64): 115-163.
- Herpen**, Marcel H. Van (2010), “The Foreign Policy of Nicolas Sarkozy”, **Cicero Foundation Great Debate Paper**, 1: 1-13.
- Herpen**, Marcel H. Van (2012), “The Foreign Policy of Hollande: U-Turn or Continuity”, **Cicero Foundation Great Debate Paper**, 3 (12): 1-12.
- Karakaş**, Yusuf (2003), Avrupa Birliği’nde Siyasal Entegrasyon, İstanbul: Siyasal Kitabevi.
- Kıratlı**, Osman Sabri (2016), “Avrupa Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası ve Üç Büyükler: Almanya, Fransa, İtalya”, **Akademik İncelemeler Dergisi**, 11 (1): 207-224.
- Linter**, Valerio and Sonia **Mazey** (1992), **The European Community: Economic and Political Aspects**, UK: McGraw-Hill Book Company,.
- Ozankaya**, Özer (2004), “Kendi Kaleminden Bir Politika Sanatçısı General De Gaulle’ün Tarihsel Konuşmaları”, http://politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/47/1/28_ozker_ozankaya.pdf, s. 379-394.
- Örmeci**, Ozan (2018), “Fransa’nın Avrupa Birliği Politikası”, <http://politikaakademisi.org/2018/08/18/fransanın-avrupa-birligi-politikasi/>.
- Rein**, Hampus and Carl **Gustaf** (2017), “French Foreign and Security Policy Roles under François Holland: A Role Theory Foreign Policy Analysis”, pp.1-46.
- Rosamond**, Ben (2002), **Theories of European Integration**, Housmills: Macmillan.

Saygın, Didem ve Meliha Özlem **Ultan** (2016), “Ekonomi ve Siyaset Bağlamında İngiltere-Avrupa Birliği İlişkileri: Tarihsel Bir Analiz”, **Güvenlik Stratejileri**, 23: 71-102.

Teasdale, Anthony (2016), “The Fouchet Plan: De Gaulle’s Intergovernmental Design for Europe”, **LEQS Paper**.

Tezcan, Ercüment (1999), “Maastricht ve Amsterdam Antlaşmaları Çerçevesinde Avrupa Birliği ve Batı Avrupa Birliği İlişkileri”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 1 (54): 143-158.

Tezcan, Ercüment (2016), “Fransa-Avrupa Birliği İlişkileri”, [(eds.) Ercüment Tezcan ve İlhan Aras (2016), **Avrupa Birliği ve Üye Devletler**, Ankara: Detay Yayıncılık] içinde: 7-69.

Ultan, Mehlika Özlem (2013), “Avrupa Birliği’nde Federalizm-Konfederalizm Tartışması”, [(eds.) Hasret Çomak ve Caner Sancaktar (2013), **Uluslararası İlişkilerde Teorik Yaklaşımlar**, İstanbul: Beta] içinde: 159-170.

Uzunçayır, Cihan (2014), “Göçmen Karşıtlığından İslamofobiye Avrupa Aşırı Sağı”, **Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi**, 2 (2): 131-147.

Ülger, İrfan Kaya (2002), **Avrupa Birliğinde Siyasal Bütünleşme: Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikasının Oluşumu**, İstanbul: Gündoğan.

İnternet Kaynakları

European Defense Community Treaty, <http://aei.pitt.edu/5201/1/5201.pdf>, Erişim Tarihi: 23.04.2019.

<https://balkaneu.com/le-pen-in-sofia-eu-is-biggest-enemy-of-europe/>, (16 Kasım 2018), Erişim Tarihi: 13.05.2019.

https://europa.eu/european-union/about-eu/history_en, Erişim Tarihi: 15.05.2019.

<https://uk.reuters.com/article/uk-france-tax/macron-fights-president-of-the-rich-tag-after-ending-wealth-tax-idUKKCN1C82DG>, (3 Aralık 2017), Erişim Tarihi: 20.05.2019.

<https://www.aa.com.tr/tr/analiz-haber/avrupa-da-yukselen-asiri-sag-ve-populist-soylem/1113760>, (Nisan 2018), Erişim Tarihi: 18.05.2019.

<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/fransada-sari-yelekli-ler-yeniden-sokaklarda/1451646>, (13 Nisan 2019), Erişim Tarihi: 18.05.2019.

<https://www.bbc.com/news/world-europe-39839349>, (8 Mayıs 2017),
Erişim Tarihi: 14.05.2019.

<https://www.bbc.com/news/world-europe-46233560>, (17 Aralık 2018),
Erişim Tarihi: 14.05.2019 .

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-38873865>, (5 şubat 2017),
Erişim Tarihi: 17.05.2019.

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/fr.html>,
Erişim Tarihi: 12.05.2019.

<https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats>, Erişim Tarihi:
17.04.2019.

https://www.lemonde.fr/europe/article/2014/05/08/francois-hollande-l-europe-que-je-veux_4413580_3214.html, (8 Mayıs 2014), Erişim Tarihi:
23.04.2019.

<https://www.neweurope.eu/article/january-22-at-aix-la-chapelle/>, (22 Ocak
2019), Erişim Tarihi: 25.04.2019.

<https://www.nytimes.com/2019/04/15/business/yellow-vests-movement-inequality.html>, (15 Nisan 2019), Erişim Tarihi: 5.05.2019.

<https://www.reuters.com/article/us-france-protests-poll/macrons-popularity-hits-new-low-amid-french-protests-poll-idUSKBN1O30MD>,
(4 Kasım 2018), Erişim Tarihi: 17.05.2019.

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/mar/04/europe-brexit-uk>, (4 Mart 2019), 17.05.2019.

<https://www.theguardian.com/world/2017/mar/15/marine-le-pen-nigel-farage-britain-france-leave-eu-front-national>, (15 Mart 2017), Erişim
Tarihi: 30.04.2019.

<https://www.theguardian.com/world/2018/jun/01/marine-le-pen-rebrands-front-national-in-push-for-support>, (1 Haziran 2018), 20.04.2019.

<https://www.theguardian.com/world/2018/nov/13/merkel-joins-macron-in-calling-for-a-real-true-european-army>, (13 Kasım 2018), Erişim Tarihi:
25.04.2019.

<https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2017/apr/23/french-presidential-election-results-2017-latest>, (24 Mayıs 2017), Erişim Tarihi:
25.04.2019.

<https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2017/may/07/french-presidential-election-results-latest>, (26 Mayıs 2017), Erişim Tarihi:
12.05.2019.